

Yhteistyöllä palveluita ja hyvinvointia

Akavan tavoitteet
hyvinvointialuevaaleihin 2022

Akava

SISÄLLYS

Akavan pääviestit	3
Johdanto	4
1. Alueiden ja palveluiden rahoitus turvataan kestävästi	5
2. Julkinen sektori, yksityiset ja järjestöt yhdessä varmistavat riittävät palvelut	6
3. Hyvinvointia ja terveyttä edistetään yhteistyössä	7
4. Henkilöstön työoloja ja työkykyä parannetaan	10

Hyväksytty 19. 10. 2021
Kuvat: Ida Pimenoff, Lehtikuva: Tero Sivula ja Ismo Pekkarinen
Taitto: Liisa Valtonen
ISBN: 978-952-7281-51-2

Akavan pääviestit

1. Palvelujen laatu ja kustannukset ovat tasapainossa

Palvelutuotanto on kestävä. Alueiden ja palveluiden kokonaiskustannusten kasvu pysäytetään hyvällä hallinnolla, tiedolla johtamisella ja ohjaamalla toimintaa kustannusvaikuttavasti. Ennaltaehkäiseviä palveluita vahvistetaan. Maakuntaveron käyttöönotosta luovutaan, jotta kokonaisveroaste ei nouse nykyisestä. Alueiden ja palveluiden yhdenvertaisuus toteutuu. Palveluissa määritellään lähi-, etä- ja liikkuvat palvelut.

2. Palveluihin pääsee nopeasti

Palveluiden tuottamisessa hyödynnetään tehokkaasti julkisen, yksityisen ja kolmannen sektorin palveluita ja palveluseteliä. Sen arvon on vastattava palveluiden tuottamisen kustannuksia. Tämä ja digitaaliset ratkaisut varmistavat palveluiden saatavuuden ja saavutettavuuden. Työikäisten työterveyden ja työkyvyn tukemiseen on osaamista sote-keskuksissa. Siirtymät työterveyshuollon, perusterveydenhuollon sekä valtion ja kuntien työllisyyspalvelujen välillä ovat sujuvia. Sosiaali- ja terveydenhuollon tutkimus-, koulutus- ja kehittämistyötä lisätään.

3. Alueiden ja kuntien yhteistyö on sujuvaa

Alueet, kunnat ja muut toimijat toteuttavat hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä hyvässä yhteistyössä. Monialaisten kuntoutuspalveluiden ja matalan kynnyksen mielenterveyspalveluiden saatavuus varmistetaan sote-keskuksissa. Perheiden, lasten ja nuorten tukipalvelut ovat lähellä ja niihin pääsee nopeasti. Koulu- ja opiskeluterveydenhuollon palvelut ovat riittävät ja ne toteutuvat lähipalveluna. Taide- ja kulttuuritoiminnalla sekä liikunnalla edistetään terveyttä ja hyvinvointia ja sen vaikuttavuutta seurataan järjestelmällisesti.

4. Henkilöstö voi hyvin

Hyvinvointialueilla noudatetaan hyvää henkilöstöpolitiikkaa, jossa tasa-arvo ja yhdenvertaisuus on työkaluttuuriin ja johtamisen ytimessä. Työoloja kehitetään henkilöstöä osallistavasti ja työhyvinvointia ja työkykyä tuetaan kattavilla ja moniammatillisilla työterveyspalveluilla. Kestävä muutoksen hallinta ja työvoiman saatavuus varmistetaan riittävällä osaamisella ja sen kehittämisellä.

Johdanto

Hyvinvointialueella ylintä päätösvaltaa käyttää aluevaltuusto, jonka jäsenet ja varajäsenet valitaan aluevaaleilla neljäksi vuodeksi. Vuodesta 2025 alkaen aluevaalit pidetään samanaikaisesti kuntavaalien kanssa.

Akavan aluevaalitavoitteissa keskitytään sosiaali- ja terveydenhuollon sekä kuntoutuksen palvelukokonaisuuteen. Hyvinvointialueiden alkuvaiheessa keskeistä on vaikuttaa alueiden strategiseen suunnitteluun sekä sote-keskusten toiminnan ja palveluiden kehittämiseen.

Aluevaltuusto päättää palveluita koskevassa strategiassaan pidemmän aikavälin tavoitteet palvelutuotannosta, yhteistyörakenteista ja kustannuksista. Se päättää, millaisia palveluita alueella on tarjolla ja miten ne tuotetaan. Tavoitteena pitää olla se, että alueella varmistetaan palveluiden saatavuus ja saavutettavuus sekä osaan työvoiman riittävyys. Sosiaali- ja terveydenhuollon kokonaiskustannusten hallitseman kasvu ikääntyvässä Suomessa pysäytetään. Alueen väestöpolitiikka ja kansainvälisten osaajien rekrytointi ja kotouttamistoimet vaikuttavat osaajien saamiseen tulevaisuudessa. Perustason palveluita vahvistetaan, hyvinvointia ja terveyttä edistetään ja väestön terveyseroja kaventetaan. Palveluissa kiinnitetään huomiota tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutumiseen. Tavoitteiden saavuttamiseksi on olennaista, miten sote-keskusten kehittämisessä onnistutaan ja miten eri käyttäjäryhmien tarpeet otetaan niissä huomioon.

Uudistuksessa noin 200 000 kuntien työntekijää siirtyy hyvinvointialueiden palvelukseen. Henkilöstön asema, tiedonsaanti ja edustus muutosprosessissa pitää varmistaa. Sote-alan työoloja on kehitettävä osaajien saamiseksi ja pitämiseksi alalla. Työhyvinvointiin ja työkykyyn kiinnitetään huomiota ja tarjotaan niiden tukemiseksi kattavat ja moniammatillista osaamista hyödyntävät työterveyshuollon palvelut. Osaamisen kehittämiseen pitää tarjota henkilöstölle mahdollisuuksia.

**Aluevaltuusto
päättää, millaisia
palveluita alueella
on tarjolla
ja miten ne
tuotetaan.**

1. Alueiden ja palveluiden rahoitus turvataan kestävästi

Palveluiden pitää tukea sairauksien ennaltaehkäisyä, terveyttä, sosiaalista hyvinvointia ja mielenterveyden edistämistä. Palvelutarjonnassa on määriteltävä lähi-, etä- ja liikkuvat palvelut. Digitaalisia palveluita etävastaanottoineen kehitetään ja hyödynnetään soveltuvasti. Tällä edistetään kustannustehokkuutta ja tuetaan palveluiden saatavuutta ja saavutettavuutta sekä vihreää siirtymää.

Kokonaiskustannusten kasvun pysäyttämiseksi on ratkaisevaa, että palvelut tuotetaan tehokkaasti ja laadukkaasti julkisen, yksityisen ja kolmannen sektorin yhteistyönä. Lääkehuolto, lääkehoidon arviointi ja apteekkien osaaminen ovat osa palvelukokonaisuutta ja vaikuttavat osaltaan kustannusten hillintään.

Hyvinvointialueiden rahoitus perustuu pääosin valtion rahoitukseen sekä koh- tuullisiin asiakas- ja käyttömaksuihin. Hyvinvointialueiden toimintaan ja tieto- ja viestintätekniikkaratkaisujen yhtenäistämiseen pitää varata riittävästi resursseja, jotta tiedonsiirto, tehtävien ja vastuiden hoitaminen ovat mahdollisia kaikkialla Suomessa.

Päätöksenteon ja hallinnon pitää olla hyvää ja toimivaa sekä perustua vahvaan tiedolla johtamiseen. Hyvä hallinto on kansalaisia kuuntelevaa ja osallistavaa, avointa ja läpinäkyvää sekä vaikuttavaa.

Akava vastustaa maakuntaveron käyttöönottamista. Maakuntavero toisi uuden verottajan ja uhan verotuksen kiristymiselle. Kokonaisveroaste ei saa nousta nykyisestä. Alueiden verotulot eroavat suuresti toisistaan. Sosiaali- ja terveydenhuoltomenot ovat suurimmat alueilla, joilla veropohja on heikompi ja verotulot pienimmät. Ansiotuloverotukseen perustuvan veroprosentin määrittely alueiden ja ihmisten kannalta yhdenvertaisesti on hankalaa. Tämä voisi johtaa alueiden ja palveluiden eriytymiseen entisestään.

Palvelut tulee tuottaa tehokkaasti ja laadukkaasti julkisen, yksityisen ja kolmannen sektorin yhteistyönä.

Tavoitteet

- Pysäytetään kokonaiskustannusten kasvu hyvällä hallinnolla, tiedolla johtamisella ja ohjaamalla toimintaa kustannusvaikuttavasti.
- Vahvistetaan ennaltaehkäiseviä palveluita.
- Palveluissa määritellään lähi-, etä- ja liikkuvat palvelut.
- Maakuntaveron käyttöönotosta luovutaan.

2. Julkinen sektori, yksityiset ja järjestöt yhdessä varmistavat riittävät palvelut

Palveluihin on päästävä nopeasti. Tavoitteena on, että palveluun pääsee viikon sisällä. EU:n elvytysrahoja on hyödynnettävä sujuvien palvelupolkujen ja digitaalisten palveluiden kehittämiseksi ja jonojen purkamiseksi.

Sote-palveluissa kiinnitetään erityistä huomiota riittävään ja monipuoliseen palvelutuotantoon. Tämä edellyttää monituottajuuden hyödyntämistä. Pienyritysten ja ammatinharjoittajien mahdollisuus toimia hyvinvointialueen palveluiden tuottajina pitää varmistaa. Hyvinvointialueen hankintoja on pilkottava pienemmiksi, jotta pienyritysten on mahdollista päästä niihin mukaan. Palveluseteliä on hyödynnettävä tehokkaasti ja sen arvon pitää vastata kustannuksia. Yrittäjyyttä ja palveluiden saatavuutta edistäisi myös maksuseteli, jonka ammatinharjoittaja voi suoraan ottaa vastaan asiakasmaksuna tai osana sitä. Hyvinvointialueen palve-

lustrategiassa on varmistettava monituottajuuden hyödyntäminen tehokkaasti ja asiakaslähtöisesti.

Sote-palveluiden taso, laatu ja saatavuus on määriteltävä valtakunnallisesti, jotta yhdenvertaisuus toteutuu. Sote-palvelujen pitkäjänteistä tutkimus- ja kehittämis-toimintaa on tehtävä yhteistyössä asiakkaiden kanssa.

Mielenterveys- ja päihdeongelmien ennaltaehkäisyä ja hoitoa sekä moniammatillista yhteistyötä on vahvistettava sote-keskuksissa sekä kuntien ja hyvinvointialueen toimijoiden yhteistyöllä. Valtion ja kuntien työllisyyspalvelut tulee integroida saumattomiksi palvelupoluiksi silloin, kun työttömällä työnhakijalla on sote-palvelutarpeita. Työikäisten työterveyden ja työkyvyn tukemiseen on varmistettava riittävä osaaminen sote-keskuksissa. Yhteistyön ja palveluketjujen työterveyshuollon ja perusterveydenhuollon välillä on oltava sujuvia. Työterveys-huoltoa kehitetään edelleen nykyrakenteessa.

**Sote-palveluiden
taso, laatu ja
saatavuus on
määriteltävä
valtakunnallisesti.**

Tavoitteet

- Palveluiden tuottamisessa hyödynnetään tehokkaasti julkisen, yksityisen ja kolmannen sektorin palveluita ja palveluseteliä, jonka arvo vastaa palveluiden tuottamisen kustannuksia.
- Varmistetaan nopea pääsy palveluihin. Palveluiden tuottamisessa hyödynnetään digitalisaatiota.
- Sosiaali- ja terveydenhuollon tutkimus-, koulutus- ja kehittämistyötä lisätään.
- Työikäisten työterveyden ja työkyvyn tukemiseen varmistetaan riittävä osaaminen sote-keskuksissa.
- Työterveyshuollon ja perusterveydenhuollon välisiä siirtymiä kehitetään sujuvammiksi.
- Työttömien työnhakijoiden monialaiset palvelupolut toimivat integroidusti.

3. Hyvinvointia ja terveyttä edistetään yhteistyössä

Hyvinvointia ja terveyttä edistävän ja ennaltaehkäisevän toiminnan pitää perustua alueiden, kuntien ja kolmannen sektorin toimijoiden vahvalle yhteistyölle. Ennaltaehkäisevässä työssä huomioidaan toiminnallinen integraatio ja moniammatillisuus sekä uudet toimintakulttuurit. Terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen pitää olla koordinoitua ja sen strategisen suunnittelun tiedolla johdettua. Digitalisaation mahdollistamia ratkaisuja hyödynnetään asiakaslähtöisesti ja innovatiivisesti.

Innovatiivisia ratkaisuja sote-keskuksissa kehitetään sairaanhoidollisten palveluiden lisäksi sosiaalihuollon ja työikäisten ennaltaehkäisevissä palveluissa, vanhusten palveluissa, neuvolapalveluissa, koulu- ja opiskeluterveydenhuollon palveluissa sekä ikääntyneiden terveyttä ja toimintakykyä ylläpitävissä palveluissa. Suun terveyttä edistävä hoito vaikuttaa myös kokonaisterveyteen sairauksia ennaltaehkäisevästi. Ennaltaehkäisevään työhön tulisi harkita kohdennettua rahoitusta tai selkeämmin määriteltyjä vähimmäissisältöjä toiminnalle.

Monialaisella kuntoutuksella ja ennaltaehkäisevällä työllä on keskeinen merkitys terveyden edistämisessä sekä työ- ja toimintakyvyn palauttamisessa ja ylläpitämisessä. Ikääntyneiden palveluissa painopistettä siirretään ennaltaehkäiseviin palveluihin, joita ovat vaikuttavat kuntoutuksen palvelut ja toimintamallit kuten kotikuntoutus. Näin hillitään palvelutarpeen kasvua ja tuetaan ikääntyneiden kotona asumista mahdollisimman pitkään. Kotihoidolle pitää varmistaa riittävä lääketieteellinen tuki. Työ- ja toimintakyvyn tukemisella hidastetaan terveydenhuollon kustannusten kasvua.

Lasten, nuorten ja perheiden tukea ja palveluiden saatavuutta, laatua ja koordinaatiota pitää parantaa sosiaalihuollon ja mielenterveyspalveluiden tarpeen kasvaessa. Tarvitaan toimivia alueiden ja kuntien yhteistyörakenteita, jotka varmistavat palveluihin pääsyn. Voimavaroja on lisättävä ennaltaehkäiseviin tukipalveluihin ja nuorten syrjäytymisen ehkäisemiseen. Valmistelussa ja päätöksenteossa on toteutettava myös lapsivaikutusten arviointi.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen on nähtävä laaja-alaisesti niin, että myös kuntien vastuulla olevan taide- ja kulttuuritoiminnan sekä liikunnan merkitys ter-

**Hyvinvoinnin
ja terveyden
edistäminen
nähdään laaja-
alaisesti. Siihen
kuuluu taide ja
kulttuuri sekä
liikunta.**

veydelle otetaan huomioon ja niiden vaikuttavuutta seurataan järjestelmällisesti. Kulttuurihyvinvointipalveluja pitää voida käyttää osana pitkäkestoista ympärivuorokautista hoivaa ja hoitoa.

Tavoitteet

- Kunnat, alueet ja muut toimijat toteuttavat hyvässä yhteistyössä hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä.
- Monialaiset kuntoutuspalvelut toteutetaan olennaisena osana sote-keskusten palveluita.
- Perheiden, lasten ja nuorten tukipalvelut ovat saatavissa nopeasti lähipalveluina.
- Lisätään matalan kynnyksen mielenterveyspalveluja.
- Nopea ja helppo pääsy koulu- ja opiskeluterveydenhuollon palveluihin varmistetaan toimivilla kuntien ja alueiden yhteistyörakenteilla.

4. Henkilöstön työoloja ja työkykyä parannetaan

Osaava henkilöstö on keskeisessä asemassa siinä, miten hyvinvointialueen palvelut ja muutokset onnistuvat. Työhyvinvoinnilla ja osaamisella on suuri merkitys työn tuottavuudelle. Henkilöstön työhyvinvoinnin parantamisesta ja osaamisen kehittämisestä on huolehdittava läpi työuran.

Osaajien saatavuus ja riittävä määrä edellyttää ennakointia työvoiman tarpeesta. Työoloja ja työturvallisuutta parannetaan. Riittävät voimavarat ja asiantunteva johtaminen ovat ratkaisevassa asemassa kestävien työolojen rakentamisessa. Oikealla työnjaolla ja henkilöstörakenteella vastataan palveluiden tarpeeseen ja tuetaan sujuvaa tiimityötä. Työolojen kehittämistoimien ja resurssien riittävyyttä ja vaikuttavuutta seurataan säännöllisesti. Henkilöstölle tarjotaan luovia tapoja osallistua työnsä kehittämiseen ja muutosten suunnitteluun. Muutos vaatii toimintojen järjestämistä uudella tavalla.

Hyvä, monimuotoisuuden tunnistava henkilöstöpolitiikka ja työnantajan jous-
tavuus ovat tärkeitä henkilöstölle. Myös johtajat tarvitsevat tukea työssään.
Laadukkaat palvelut ja korkea tuottavuus alueilla edellyttävät korkeakoulutettuja
osaajia. Henkilöstön ja esihenkilöiden täydennyskoulutuksesta ja osaamisen
kehittämisestä sekä työhyvinvoinnista ja työkyvystä huolehditaan ennakoivasti
ja aktiivisesti. Työterveyshuollon moniammatillisuutta ja mielenterveysosaamista
vahvistetaan.

Yhteistoimintaan henkilöstön kanssa pitää kiinnittää erityistä huomiota. Hen-
kilöstön edustajien asema hyvinvointialueen hallinnossa on turvattava. Hen-
kilöstöedustajien työhön varataan riittävästi aikaa ja heitä on riittävästi. Lisäksi
huolehditaan, että he saavat käyttöönsä tarvittavat tiedot. Muutosprosessissa
huomioidaan työsuojelu- ja luottamusmiesorganisaatioiden perustaminen. Muu-
tosprosessin aikana huolehditaan myös työturvallisuudesta ja -terveydestä.

Tavoitteet

- Henkilöstön työoloja kehitetään. Työhyvinvointia ja työkykyä tuetaan kattavilla ja moniammatillisilla työterveyspalveluilla.
- Henkilöstön osallistuminen työn ja toimintamallien kehittämiseen sekä muutosten suunnitteluun varmistetaan. Tähän ja tiedon hankintaan varaan riittävästi aikaa ja resursseja.
- Osaamisen kehittämiseen tarjotaan monipuolisia mahdollisuuksia osaa-
van työvoiman saamiseksi alalle myös tulevaisuudessa.
- Hyvinvointialueet kiinnittävät huomiota hyvään henkilöstöpolitiikkaan,
edistävät tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta organisaatiokulttuurissa, esi-
henkilötyössä ja johtamisessa.

**Osaava henkilöstö
on keskeisessä
asemassa
hyvinvointialueen
palvelujen ja
muutosten
onnistumisessa.**